

BIB-u v Bratislavi in na sejmu knjig za otroke v Bologni. Nenazadnje tudi Založba Mladinska knjiga spodbuja slikaniško zvrst knjige in s tem posredno budi podobne težnje pri drugih založbah. Želimo verjeti, da se prebujata tudi občutljivost širše kulturne politike za uveljavitev kvalitetne izvirne slikanice. Dobra slikanica je namreč v svojem bistvu popularna knjiga in kot taka tudi tržno uspešno blago. O tem pričajo primeri v tujini in tudi prodor naših najboljših ustvarjalcev na tuja tržišča.

Če bodo slovenski ilustratorji gojili osebno likovno senzibilnost in razvijali avtorske rokopise ter hkrati pozorno spremljali tokove tovrstne ustvarjalnosti v svetu, lahko pričakujemo, da bo naš doprinos k evropski ilustraciji še bolj opazen in prepoznaven. Pri tem ne moremo in ne smemo biti zadovoljni s povprečnim. Enako ne moremo pričakovati, da se bo dobra slikanica uveljavila na mednarodnih trgih brez organizirane, verjetno tudi bolj agresivne tržne politike. Ponavljajmo, da imamo Slovenci avtorje, ki jih s ponosom lahko pokažemo svetu, naj dodamo opozorilo, da bomo morali znati najboljše prav ponuditi. To je izziv, ki ga postavljata pred nas tudi naša vključitev v Evropsko unijo.

Literatura

BIB (Bienale ilustracij v Bratislavi), Bratislava 1999, 2001, 2003

Carle Eric: *Hol uns den Mond vom Himmel! Eric Carle zum 70.* Hildesheim: Gerstenberg, 1999

Feaver William: *When we were young: two centuries of children s book illustration.* London: Thames&Hudson, 1977

Grafenauer Niko: Slikanica in njeno sporočilo. V: *Slovenska slikanica in knjižna ilustracija za mladino 1945 – 1975.* Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978. Str. 7–14

Hurlimann Bettina: *Svet v slikanici: moderne slikanice iz 24 dežel.* Zurich, Freiburg: Atlantis Verlag; Ljubljana: Mladinska knjiga, 1968

Kobe Marjana: Slovenska in svetovna slikanica. V: *Slovenska slikanica in knjižna ilustracija za mladino 1945 – 1975.* Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978. Str. 15–24

Maccan Donnaræ & Olga Richard: *The child's first books: a critical study of pictures and texts.* New York: The H. W. Wilson Company, 1973

Mednarodna razstava knjig za otroke na knjižnem sejmu v Bologni 2000, 2001, 2002, 2003

Nikolajeva Maria: *Verbalno in vizualno. Otrok in knjiga* 30 (2003), štev. 58, str. 5–26

Pitz Henry C.: *Illustrating children s books: history-technique-production.* New York: Watson-Guptill Publications, 1977

Saksida Igor: *Bogastvo poetik in podob. Otrok in knjiga* 26 (1999), štev. 47, str. 12–24

Lila Prap

AVTORSKA SLIKANICA

Kako so nastale moje slikanice?

Pravzaprav čisto slučajno. Po zgodbah za malo starejše otroke, objavljenih v različnih revijah in knjižnih izdajah, sem pri reviji *Ciciban* objavila serijo zelo kratkih pesmic za najmlajše z bogatimi ilustracijami. Objavljen material se je uredniku Andreju Ilcu zdel dobra osnova za slikanico in povabil me je k sodelo-

vanju. Brez njegovega povabila se sama verjetno ne bi odločila za takšne projekte, ki zahtevajo precej časa in energije.

Tudi naslednje slikanice se ne bi lotila brez urednikove podpore.

Seveda se pri izdelavi slikanic izkaže, da ni dovolj samo pisati in risati, vzporedno je treba tudi razmišljati o tekstu, kam ga postaviti, kako oblikovati in v končni fazi oblikovati knjigo kot celoto. Zavedati se je namreč treba, da vsebina slikanice predstavlja samo četrtno knjige – potem pridejo na vrsto naslovnica, zadnja stran, hrbet, predpapirji, prednaslov, notranja naslovnica, kolofon ..., kakšen papir izbrati za knjigo, kakšno velikost izbrati ...

Izkušen urednik v veliki meri prispeva k dodelani končni podobi knjige, vendar se je izkazalo, da tudi moje pretekle izkušnje z grafičnim oblikovanjem niso bile čisto odveč.

Kako narediti slikanico?

Prva in najtežja stvar pri izdelavi slikanice je doseči »razsvetlitev podstrešja« – se pravi najti temo, ki se bo dala razviti, ne samo v zanimivo besedilo, ampak da bo omogočala tudi likovno pestrost dela.

Zaenkrat razvijam slikanice, v katerih uporabljam živali kot metafore za različne ideje, spoznanja ali nagajivosti, ki jih želim deliti z najmlajšimi. Toda, kdo ve, kaj me bo pičilo pri naslednjih podvigih!

Ravnokar sem končala izvedbo treh slikanic in čakam, kaj mi bo padlo v glavo za naslednjo knjigo. Preklicano težka stvar, zares, izmisliti si temo za nekaj novega, jedrnatega, sploh nekaj takega, česar na naših knjižnih policah še naj ne bi bilo!

Ko takole čakaš na »razsvetlitev«, se ti zdi, da je pravzaprav že vse tisočkrat napisano in narisano.

Kakšna je razlika med avtorsko in neavtorsko slikanico?

Ker sem delala obe varianti, lahko omenim nekaj razlik.

Pri avtorski slikanici si popolnoma svoboden – lahko se igraš, prilagajaš like tekstu ali obratno. Svoboda pa seveda pomeni tudi to, da si pri celotni izdelavi slikanice odvisen le od sebe in ti nihče ne bo pomagal z novimi besedili ali likovnimi rešitvami, če ti sredi knjige zmanjka »štrene«.

Pri neavtorski varianti sem se preizkusila z ilustriranjem napisane predloge. Pisateljica si je ob besedilu na vsaki strani predstavljala določen motiv, ki sem ga morala potem narisati. V kakšnem stilu in kako bom to narisala, je bilo prepuščeno meni.

Moram reči, da gre za zelo domiselno pisateljico, ki je pisala besedilo ob likovnih podobah, ki si jih je ustvarila na podlagi fotografij ali spominskih doživetij. Na vsaki strani knjige je le besedica ali dve, ki prebrane skupaj, dajo prikupno pesmico z globljim humanim sporočilom. Druga vrsta neavtorske slikanice, ki je prav tako možna, in jo ravnokar na lastni koži preizkušam, je take vrste, da si ilustrator zamisli celotno vizualno plat slikanice in napiše »skico« besedila, pisatelj pa jo potem opremi z izdelanim, profesionalnim tekstom. To sem prisiljena delati za tuje založbe, za katere ne morem pisati v maternem jeziku.

Kaj lahko svetujem tistim, ki se na novo spopadajo z izdelavo slikanice?

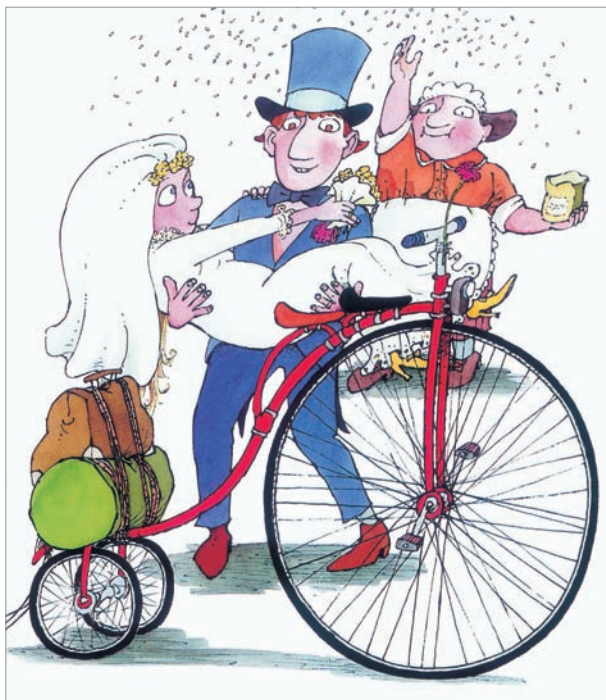
S svojimi izdelki se najprej preizkusite v otroških revijah.

Ilustracija Tomija Ungererja iz slikanice A. Hodeira *Kleopatra se sanko in Kostje Gatnika iz slikanice S. Vegri Jure kvak kvak*

Ilustracija Erica Carleja iz avtorske slikanice *Godrnjava pikapolonica* in ilustracija Mojce Osojnik iz avtorske slikanice *Polž Vladimir gre na štop*

Ilustracija Marjana Mančka iz slikanice H. C. Andersena *Kraljična na zrnu graha* in
Quentina Blakea iz slikanice R. Dahla *Odvratne rime*

Če imate smisel samo za likovnost, si poskusite zamisliti slikanico s preprostim tekstom, ki ga bo večje pisateljsko pero z lahkoto predelalo. Preden se spravite nad dokončno izdelavo ilustracij, poskusite s skicami za knjigo in eno ali dvema vzorčnima ilustracijama za vašo idejo navdušiti še kakšnega urednika.

Če ste pisatelj in vam risanje ne gre od rok, si na podlagi podobe o kakšnem živalskem ali otroškem junaku ali ob različnih motivih iz sveta, ki je blizu otrokom, zamislite izjemno kratek tekst, ki bo omogočal razgibano ilustracijo na vsaki strani. Ob vsakem kratkem tekstu v oklepaju pripišite, kakšen motiv si predstavljate. To ne bo le v pomoč ilustratorju, ampak bo discipliniralo tudi vas same, da ne boste zabredli v pretirano literarno dolgovezenje. Izbiro ilustratorja raje prepustite uredniku – na ta način se izognete temu, da bo na koncu knjiga vseč samo vam.

Če se je otrok v vas že postaral, vam priporočam, da se pri izdelavi slikanice ne »obesite« na mnenje enega samega otroka ali prijatelja, ki ste ga izbrali za svojega »kritika«, ampak da si kdaj pa kdaj razširite obzorje z branjem strokovne literature ali z obiskom kakšnega otroškega vrtca, kjer lahko povprašate, kaj zanima otroke, kaj jih teži, kaj jih zabava, kaj jim je sploh vseč in podobne stvari, ki vam kasneje zelo koristijo pri »razsvetlitvi podstrešja«.

Zavedati se morate namreč, da slikanic ne delate le zase ali za svoje najbližje, za nabiranje različnih mnenj o svojem delu in nagrad. S slikanico ustvarjate prvo »umetniško« delo, s katerim se srečajo in so ga sposobni razumeti najmlajši, nezadnje pa tudi pripomoček staršem za vzpostavljanje komunikacije s svojimi otroki, od katerih pa je seveda vsak drugačen in bo zato tudi vašo slikanico sprejemal na svoj, torej drugačen način.

Liljana Klemenčič

SLIKANICA V MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI ali Slikanici več časti in oblasti

Slikanica je otroška knjiga s slikami brez besedila ali s kratkim besedilom, navadno v verzih. Tako pravi SSKJ, a takšno pojmovanje je, milo rečeno, nedosledno in zastarelo. Menim, da bi morali slikanico umeščati kot obliko literarno-likovne zvrsti ter jo tako tudi vrednotiti. Seveda, če želimo pravo, celotno kvalitetno »knjigo s slikami«. Njena pojavna oblika je knjižna, njen nedeljivi izrazni element pa je likovnost, slednje kliče k drugačnemu prezentacijskemu, če hočete uporabnemu, slikaniškemu namenu. Ali bi bilo nemogoče uživati lepoto slikanic, tako kot velja za običajna likovna dela? Predstavljam si, recimo primerno okvirjene slikaniške liste na stenah javnih in privatnih zgradb, vidim slikanico, razstavljeno kot malo plastiko. In vidim slikanico kot sodobno, zelo **moderno, vizualno komunikacijo**. Pri tem izpuščam pridevnik otroški, saj vrhunska, prava slikanica, nudi bralno-estetski užitek, ne glede na starostno stopnjo bralca-gledalca.

Takšno celotno pojmovanje slikanice je nujno za današnji čas, ko je knjižni trg preplavila množica takih in drugačnih slikanic in je globalno mnogopotje podprto s potrošniškim gonom. Slovenski slikanici bi morali priskrbeti boljšo, načrtno in izvirno pot v Evropo in svet, a najprej ji moramo posvetiti spodobno pozornost v